

2021-028

Archeologienota Erps-Kwerps Frans Mombaersstraat II

Programma van Maatregelen

Bert ACKE, Maarten BRACKE en Gwendy WYNS

8-2-2021

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden te Erps-Kwerps in de Frans Mombaersstraat (provincie Vlaams-Brabant), waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied is ca. 5386m² groot en heeft een noordwest-zuidoost georiënteerde quasi rechthoekige vorm. Ten zuiden grenst het aan de Frans Mombaersstraat, ten oosten en westen aan private woningen langs de Banmolenstraat en Vangramberenstraat en ten noorden aan landbouwgrond. Het grootste deel van het terrein is momenteel in gebruik als akkerland en onbebouwd. Het centrale noordelijk deel maakt deel uit van 2 tuinen. Hierop zijn enkele afscheidingen en kleine bijgebouwtjes aanwezig. Het terrein kent een lichte helling naar het noorden van ca. 2m.

Het plangebied zal verkaveld worden in 12 bouwloten. Drie ervan bevinden zich langs de Frans Mombaersstraat. Vanaf deze straat zal ook een nieuwe wegnis met bijhorende nutsleidingen aangelegd worden in omgekeerde L-vorm. De overige 9 loten bevinden zich langs deze wegnis. Ze zullen per 3 loten gegroepeerd worden, waarbij elke groep bestaat uit 2 halfopen en 1 gesloten bebouwing. Zowel in het noorden als in het zuiden wordt parkeergelegenheid langs deze nieuwe wegnis voorzien, alsook een speelplein langs de hoek van de nieuwe wegnis. De natuurlijke helling zal behouden blijven. Er kan vanuit gegaan worden dat de bodem van het totale plangebied ernstig verstoord zal worden: het bouwrijp maken van de percelen, allerhande werfverkeer, het aanleggen van nutsvoorzieningen en -leidingen in de voortuinen van de loten, het optrekken van de woningen en het inrichten van de tuinen kent een diepe impact in de bodem en kan nefast zijn voor eventueel aanwezige archeologische sporen en sites.

De Frans Mombaersstraat bestond reeds rond 1777. Het plangebied was op dat moment onbebouwd en in gebruik als akkerland. Gedurende een korte periode in de 19de eeuw is de zuidoostelijke hoek van het plangebied bebouwd. Eind 20ste eeuw krijgt het plangebied zijn huidig uitzicht waarbij het grootste deel in gebruik is als akkerland en onbebouwd. Het plangebied is gelegen op droge leemgronden, op een terrein dat ca. 2m helt van noordwesten naar zuidoosten. Het bevindt zich op de zuiderhelling van een ZW-NO gerichte zandrug. In de omgeving van het plangebied zijn archeologische sites gekend vanaf de Metaaltijden tot de late middeleeuwen, zowel veldprospecties als toevalsvondsten bij controles der werken, proefsleuven en opgravingen. De Romeinse sites bevinden zich allen op de zuiderhelling van een ZW-NO gerichte zandrug, vermoedelijk maken deze deel uit van verschillende villacomplexen. Door de ligging van het plangebied op de zuiderhelling van een ZW-NO gerichte zandrug en de archeologische sites in de omgeving kent het plangebied een vrij hoge verwachting voor sites uit de metaaltijden en Romeinse periode. Daarnaast kunnen sporen uit jongere en oudere periodes aanwezig zijn.

Op basis van enkel het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet aangetoond worden. De geplande werken zijn van die aard dat eventueel aanwezig archeologisch erfgoed bedreigd wordt. Er dient bijgevolg verder vooronderzoek te gebeuren. Dit verder vooronderzoek dient te gebeuren in uitgesteld traject, aangezien de gronden pas worden verkaveld onder opschortende voorwaarde van het verkrijgen van een vergunning.

Het verder vooronderzoek bestaat uit een proefsleuvenonderzoek over het volledige plangebied. De modaliteiten van het verder vooronderzoek worden behandeld in het programma van maatregelen.

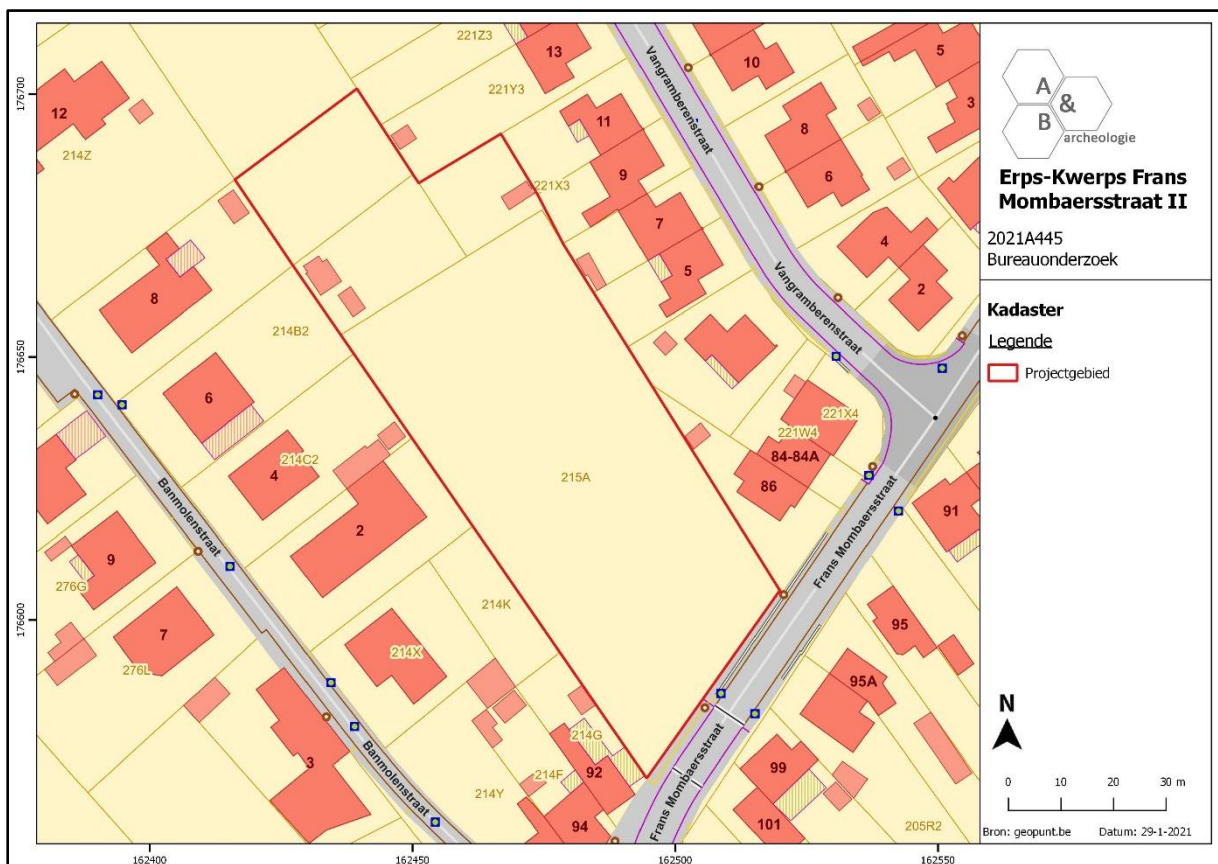
2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: Erps-Kwerps (Kortenberg), Frans Mombaersstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 163327 en Y: 176566; X: 162609 en Y: 176704

Kadastergegevens: Kortenberg, afdeling 2, sectie B, percelen 215A, 214B (partim), 211X3 (partim), 220E (partim)

Het plangebied is 5386m² groot en komt volledig in aanmerking voor verder vooronderzoek.

Figuur 1 Aanduiding van het plangebied op het kadasterplan (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen? Is er sprake van colluvium?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?
 - Is een vervolgonderzoek noodzakelijk, en zo ja, wat is de afbakening en aan welke modaliteiten (strategie, onderzoeksvragen) moet dit voldoen?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken. De afbakening van het onderzoeksgebied is te vinden op de boven- en onderstaande figuren. De voorziene onderzoeksmethoden moeten niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

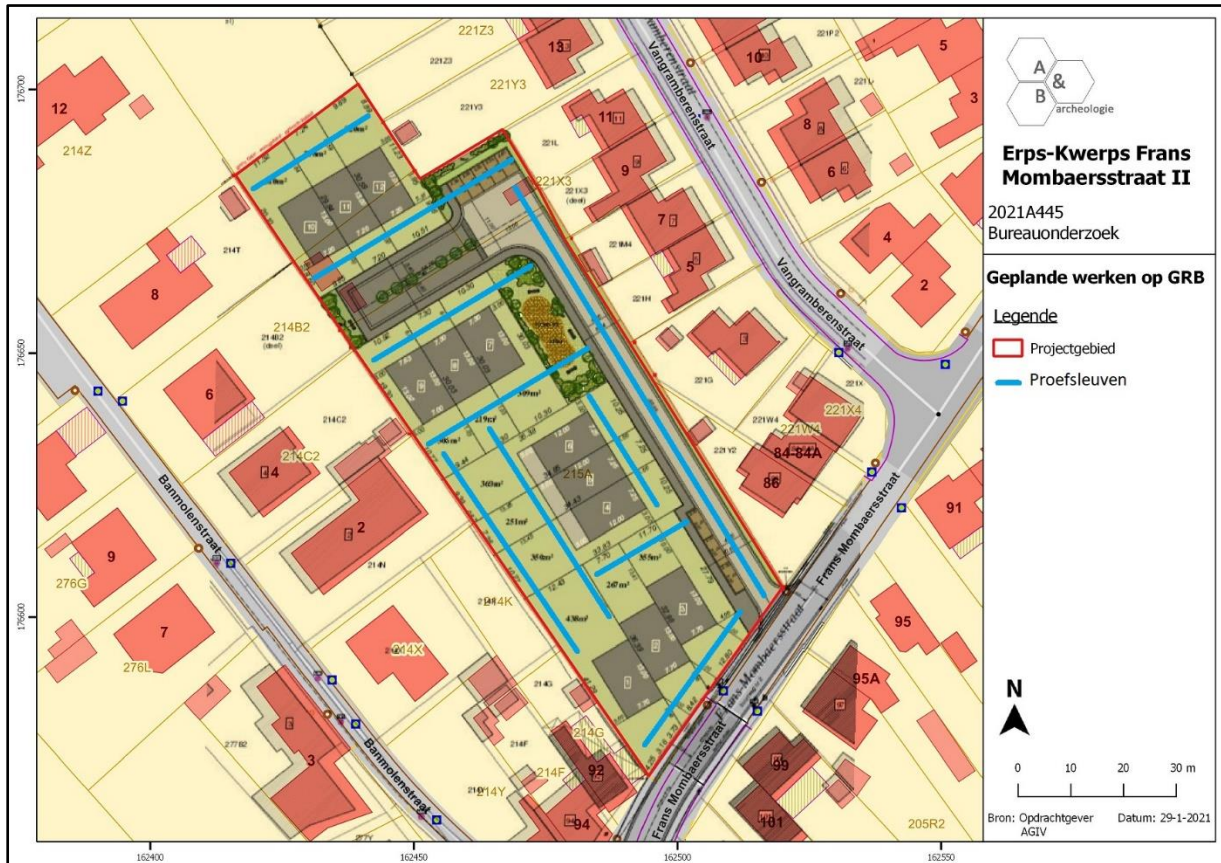
Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hieronder beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden. Er zijn geen randvoorwaarden.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle, ononderbroken proefsleuven, met een tussenafstand van 12 à 15m van middelpunt tot middelpunt. Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. Het sleuvenplan houdt rekening met de inplanting van de toekomstige woningen. De footprint van de toekomstige funderingen wordt hierbij vermeden. Aanvullend worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 538m², van de onderzoekbare oppervlakte opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 134m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters, zodat in totaal zo 12,5% oftewel ca. 672m² onderzocht wordt.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichten gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. graven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Figuur 2 Indicatief sleuvenplan, geprojecteerd op het kadaster en de geplande werken, rekening houdend met de toekomstige footprint van de woningen (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek. Minstens 1 van deze archeologen dient ervaring te hebben met onderzoek van meerperiodensites, in het bijzonder voor de Romeinse periode. Minstens 1 van deze archeologen dient minstens 200 werkdagen ervaring te hebben met onderzoek op leemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen.